

Kingsrose – med statsautorisert propaganda?

"Regjeringen ønsker at Norge skal være et attraktivt land å drive mineralvirksomhet i."
Dette var hovedbudskapet fra mineralstrategien av 2013, og det har ligget til grunn for mineralpolitikken siden da.

I tida fra gjeldende minerallov kom i 2009 har Norge tiltrukket seg ei mengde utenlandske gruve- og leiteselskaper. De fleste har vært opp som en ulv og ned som en skinnfell, som kanadiske Dalradian som hadde rettigheter i 25% av Finnmark og et par år etter var sporløst borte. Det er likevel nå ett selskap som ser ut til å kunne klare det de andre ikke har gjort. De heter Kingsrose Mining. Selskapet har kontorer i skatteparadiset Jersey og er på børsen i Australia, i likhet med Northern Iron som kjørte Sydvaranger Gruve konkurs med et tap på 3-4 milliarder kroner. Hva tyder på at det kan gå bedre med Kingsrose Mining?

De har en solid samarbeidspartner som finansierer undersøkelsene deres. Det er verdens største gruveselskap BHP, som har lova inntil 600 millioner kr. til undersøkelser i Porsanger, Karasjok og Guovdageaidnu. Mens andre går konkurs og Nussir sliter med pengemangel på omtrent 15. året, har Kingsrose et økonomisk grunnlag som knapt noen andre gruveaktører i Norge kan drømme om.

De har også satsa stort på å skaffe seg solid politisk støtte. Å ansette den nylig avgåtte ordføreren i den kommunen der de satser mest, må sies å være et kupp av dimensjoner. De har skaffa seg en talsperson med et stort nettverk i det dominerende regjeringspartiet. Og det er ingen tvil: Den politiske ledelsen i Norge ønsker av hele sine hjerter at Kingsrose må lykkes og at det kommer i gang gruver i alle de fire kommunene der de nå har sikra seg rettigheter. Mineralene som skal utvinnes, i første rekke kobber, nikkel, kobolt og platina, er helt i samsvar med Norges og EUs satsing på "grønt skifte" og kritiske mineraler.

Hvorfor går da ikke alt på skinner for Kingsrose? Fordi det i alle kommunene finnes folk med erfaringer fra tidligere leiting og gruvedrift. De har sett hva gruver har ført til av store naturinngrep, enorme avgangsdeponi, forurensing og hinder for reindrift og utmarkshøsting. Kingsrose vet at uansett om de blir mottatt med åpne armer av mange politikere, blir de ikke ønska velkommen av folk flest. De må derfor satse stort på å oppnå "Social licence to operate". Det er oppgava til den tidligere ordføreren som nå har blitt gruvedirektør. Først fikk Kingsrose laga en 16 siders fargerik og godt påkosta brosjyre om sin utforskningsplan for Finnmark 2024. Med denne i kofferten i firmabilen reiste så tre representanter for Kingsrose rundt og arrangerte tre folkemøter på like mange dager. Tre av tilhørerne på de respektive folkemøtene oppsummerte dette i et innlegg i media, <https://www.ifinnmarkdebatten.no/sjarmoffensiv-ble-katastrofe-for-kingsrose/o/5-81-2047350>. I dette innlegget tok vi for oss noen av uttalelsene til direktør Aina Borch som innleder brosjyren. I et avisinnlegg blei det ikke plass til mer, men her vil jeg gå systematisk gjennom de 16 sidene. Jeg vil vise og tilbakevise de påstandene som Kingsrose forsøker å få oss til å tro på, slik at vi gir dem den "sosiale lisensen" de trenger.

s. 2 er viet til Introduksjon fra Aina Borch, Administrerende direktør i Finnmark. Her kan vi lese: *"Verden står overfor en av de største globale omstillingene i vår tid. Vi skal redusere utslipp, og gå fra fossile til fornybare energikilder. Mineraler er en viktig del av løsningen, og på vegne av storsamfunnet har vi i Kingsrose meldt oss til et spennende oppdrag i Finnmark."*

Hvordan kan et lite australsk selskap, med hovedkontor høvelig plassert i skatteparadiset Jersey, opptre "på vegne av storsamfunnet". Hvem har gitt dem dette oppdraget?

Videre skriver direktøren: *"Jeg takket ja til å bli med Kingsrose på reisen, fordi de har en solid miljø- og menneskevennlig profil på arbeidet sitt."*

Hva går denne profilen går ut på? Kingsrose har drevet ei eneste gruve – ei gullgruve i regnskogen i Indonesia. Siden Kingsrose selv ikke har så mye å vise til, kan vi se på miljøprofilen til deres samarbeidspartner og finansieringskilde, BHP. Dette gigantiske gruveselskapet er dømt til erstatning på omlag 300 milliarder kroner (!) for å ha forårsaka verdenshistorias største dambrud fra si gruve i Brasil. Miljøvennlig profil?

Borch forteller at de har fått tillatelse til å finne ut om det i de tre største kommunene i landet kan være lønnsomt å drive ut mineraler og at *"Dette ønsker vi å gjøre på lag med folk og natur"*. Hun avslutter med: *"Bli med oss på reisen, og hjelp oss å skape det som kan bli ledestjernen i fremtidas industriutvikling – et grønt industriprosjekt på premissene til urfolk og lokalsamfunn i Finnmark."*

s. 3. *"Kingsrose leter etter kritiske mineraler som vil hjelpe verden mot en fremtid med ren energi. Vi ønsker å sette nye standarder innen ansvarlig mineralutforskning, med en forpliktelse til eksemplarisk miljøforvaltning, ekte samfunnsengasjement og bransjeledende utforskingsteknikker."*

Dette er ikke en parodi. Det er Kingsrose sine egne ord. Det er dette de vil innbille oss. La oss ta det punkt for punkt.

Hva er kritiske mineraler? Kritiske materialer og råstoffer er av EU definert som materialer som har stor økonomisk viktighet og hvor det er knyttet risiko til tilgangen. Hva som regnes som kritiske mineraler varierer. Fra EU innførte begrepet i 2009 har tallet på kritiske mineraler økt fra 15 til 30. De som utvinner bestemte mineraler lobbyer for at nettopp deres mineraler skal bli definerte som kritiske, da det vil gi dem bedre vilkår, og lettere for å få raske godkjenninger uten forstyrrende miljøhensyn. I Norge har bedrifter som leverer pukkstein argumentert for at dette også må regnes som kritiske mineraler. EU sin lov om kritiske mineraler er en lov for å nedprioritere miljø og demokratisk behandling og for fritt fram for gruveselskapa. Det er ikke rart at Kingsrose ønsker å satse på "kritiske mineraler". Man gir inntrykk av at Kingsrose er oppretta for det gode formål å hjelpe verden med ren energi. Kingsrose er etablert i 2007 og satsa først på gullutvinning. Seinere fant man det mer lønnsomt å satse på "mineraler for det grønne skiftet", da dette blei oppfunnet ca. 2015.

Det har ikke kommet fram noe konkret om hva som er Kingsrose sine nye standarder for mineralutforskning, eller hva selskapet mener er galt med de gamle standardene. Den eksemplariske miljøforvaltningen mangler konkretisering og blir da bare en frase. Alle kan skryte på seg et samfunnsengasjement, men er det dette som er Kingsrose sitt motiv? Dersom Kingsrose er så interessert i å bidra til samfunnet, hvorfor er selskapet da registrert i et skatteparadis for å betale minst mulig skatt? Hva de bransjeledende utforskingsteknikkene går ut på gjenstår å få konkretisert. Hvilken forskning er det Kingsrose har drevet som gjør dem i stand til å bruke bedre teknikker enn andre leiteselskap? De metodene de har fortalt om er standard undersøkelsesmetoder som er brukt i mange år.

"Kingsrose ledes av Aina Borch fra Lakselv."

Nei, Kingsrose ledes av den britiske geologen Fabian Baker og et styre på 6 personer, som alle har erfaring som geologer, gruveingeniører eller jurister i internasjonal gruveindustri, særlig etter gull og kull. Aina Borch har fått direktørtittel i underselskapet Kingsrose Finnmark for å sørge for at Kingsrose får støtte blant norske politikere og i befolkninga i de aktuelle områdene. Det er ikke det samme som å lede Kingsrose. Hun er 100% underlagt ledelsen i Kingsrose Mining Ltd.

På X presenterer den reelle direktøren Baker sin representant i Finnmark slik:

"Aina er skolelærer og gründer som ble ordfører i Porsanger. En bestemor, birøker og forkjemper for veldedige formål. Født og oppvokst i Finnmark, hennes tilknytning til landet og folket stikker dypt, hun er en fantastisk leder for å redefinere ansvarlig leting i Kingsrose Mining" (oversatt fra engelsk). Her kommer sannheten fram om hva som er Aina Borch sin oppgave: Å framstille Kingsrose sin leitevirkosomhet som ansvarlig og oppnå "sosial lisens" for denne. Hun er ikke ansatt for sine kunnskaper om geologi og gruver, men for sine talegaver og gode forbindelser i det politiske miljøet.

"Moderselskapet ble etablert i 2007 og er børsnotert på Australian Stock Exchange (ASX, KRM), noe som betyr at vi er pålagt å operere etter høye standarder for ledelse og åpenhet."

I Finnmark har vi tidligere erfaringer med selskaper på denne børsen, Northern Iron, som på fem år dreiv Sydvaranger Gruve til Norges største konkurs. I denne tida hadde selskapet skjulte eiere, som ikke sto fram, og sjøl ved konkursen var de fortsatt skjulte. Høy standard for åpenhet! Northern Iron utmerka seg med å ha et lass med australske ledere, som tok ut gigantlønn og bonus helt til konkursen var et faktum. Så mye er denne garantien verdt.

"Siden etableringen av et nytt lederteam i 2021 har vårt fokus vært på å oppdage kritiske mineraler for å støtte forbedret levestandard og en bærekraftig fremtid".

Forbedret levestandard for hvem? Bærekraftig for hvem?

"Det er gledelig for oss å kunnngjøre en utforskningsallianse mellom Kingsrose og BHP, verdens største utforsknings- og gruveselskap. Dette samarbeidet gir Kingsrose og BHP en mulighet til å jobbe sammen og dra nytte av begge våre styrker for å drive en ansvarlig og vellykket utforskning. Vi deler en langsiktig visjon om å utvikle positive muligheter i Finnmark, og vi ser frem til å samarbeide med lokalsamfunn og urfolk for å skape en fremtid som kommer alle involverte til gode."

BHP er et gruve- og oljeselskap som opererer i de fleste verdensdeler. En stor del av deres gruver er kullgruver. Det er altså ikke et selskap for "grønt skifte", men satser på både-og. Selskapet er bl.a. kjent som ansvarlig for verdens største damulykke ved gruver. Selskapets gravedemning i Brasil brøt sammen som følge av uforsvarlig bygging, med enorme naturskader som følge. For denne katastrofene er BHP dømt til å betale rundt 30 milliarder dollar i erstatning!

I Australia, der BHP har sitt hovedkvarter og mye av sin virksomhet, er spørsmålet om urfolk og gruver like betent som i Sápmi. BHP har i ord lagt opp til samarbeid med urfolk, og orda i deres erklæringer om urfolk er til forveksling lik det Kingsrose skriver for norske forhold. BHP har på den ene sida programmer for støtte til urfolkskultur, men samtidig ligger de i stadig strid med urfolka om landrettigheter. BHP har bl.a. ødelagt urfolks kulturarvssteder som har stått i veien for dem. Det er så stor mistro til BHP på dette området, at sjøl gruvemagasinet Mining Technology stiller spørsmålet om de store orda om å respektere urfolk bare er en kynisk taktikk.

Er virkelig Kingsrose oppretta som et veldedig selskap for å øke velferden for oss alle? I Kingsrose sin årsrapport for 2022 står det: **"Selskapet fortsetter å søke etter ytterligere prosjekter med Tier One PGE, nikkel, kobber og gull letepotensial som en del av strategien for å øke aksjonærverdien."** (oversatt fra engelsk, Tier One synes her å stå for første trinn i prosessen med utvinning og foredling av mineraler.)

På aksjespekulasjonsnettstedet Macroaxis får man reine ord for pengene:

"Investering i aksjer, for eksempel Kingsrose Mining, er en utmerket måte å øke rikdommen på."
<https://www.macroaxis.com/investing/KRM.AU>

s. 4-5. *"Vi omdefinierer standarder for ansvarlig leting. Kingsrose har som mål å etablere nye standarder ved å sette samfunnsengasjement, miljøforvaltning og åpenhet først. Vår tilnærming er basert på integritet utover ansvar, med fokus på respektfullt samarbeid og verdiskaping."*

Man kan lese dette gang på gang, men være like klok på hva det egentlig står her. Vi får bare lese videre om det kommer noen konkretisering.

"Ved å gjøre det vi sier, begynner vi å bygge grunnlaget for tillit. Etter som denne tilliten bygges opp over tid, kan våre langsiktige planer utvikles i fellesskap for å redusere sosiale og miljømessige forstyrrelser og øke felles verdiskaping."

Gjør så Kingsrose det de sier? De sier de skal respektere synet til urfolk og lokalbefolkning. På folkemøtene i juni fikk de klar melding fra både urfolk og lokalbefolkning i Karasjok og Guovdageaidnu at de ikke ønska leiting der. Likevel sa Aina Borch at de vil gjennomføre det planlagte leiteprogrammet. Tyder det på at de gjør som de sier? Gir det grunnlag for tillit?

"Kingsrose anerkjenner og viser respekt for samene som urfolk – i fortid, nåtid og framtid. Denne respekten strekker seg til tradisjonell kunnskap, tilknytning til naturen, kulturell praksis og åndelig tilknytning til Sápmi."

Hvorfor skriver Kingsrose dette i en informasjon om leiteprogrammet for 2024? Jo, nettopp for å dekke over at det de gjør i praksis er det motsatte. Kingsrose har skaffa seg leiterettigheter over 2800 km², som alt er tradisjonelt samisk bruksområde, både som reinbeite og til utmarkshøsting. Hensikten er å få i gang mineralutvinning på et eller helst flere steder innenfor dette området. Det vil ikke bli gruver overalt, men trolig rundt halvparten av reinbeitedistriktene i Guovdageaidnu og Kárášjohka har beiteområde eller flytteveier som blir berørt av Kingsrose sine rettighetsområder. Det skaper en usikkerhet for framtida, da reindriftssamene her ikke vet om de vil ha ei framtid her, eller om de må gi opp sin næring og kultur. Dette er IKKE å vise respekt for samenes rettigheter som urfolk.

"Grunnlaget for vår banebrytende tilnærming til ansvarlig leting er beskrevet av våre unike "SCS"-prinsipper."

Hva som er banebrytende og unikt er vanskelig å se, men det ligger antakelig i påstanden *"Samtykke er nøkkelen – Lokalsamfunn har makten til å ta kritiske beslutninger om deres land, og forme veien og verdien til prosjekter."*

Kingsrose har fått klar beskjed bl.a. fra Guovdageaidnus ordfører om at det i kommunen ikke er noen kommunepolitikere som ønsker å slippe dem til. Likevel vil ikke Kingsrose ta konsekvensen.

"Vi styres av prinsippene om foråndsinformert samtykke (FPIC) med urfolk og søker godkjenning fra den øvrige befolkningen. ... Vi vil utvikle en prosessavtale med berørte reindriftssamfunn, som innledes av konsultasjoner med interessenter."

Kingsrose har fått klar melding om at de ikke får noe samtykke og dermed heller ingen avtale. Det som da gjenstår om det skal bli gruve er ekspropriasjon, men det nevner de ikke.

"Visste du at? Etterspørselen etter kritiske mineraler fra rene energikilder forventes å firedobles innen 2040."

Hva er en ren energikilde? Er det vindkraft, som fører til nedbygging av store naturområder og spredning av mikroplast og skadelige kjemikalier på land og hav? Er målet med naturinngrepa gjennom mineralutvinning å gjøre det mulig med ennå mer naturrasering?

s. 7. *"Vår utforskningsplan for 2024 innebærer bruk av et utvalg av ikke-inngripende teknikker for å identifisere potensielle områder for kritiske mineraler."*

Hvorfor bare ikke-inngripende teknikker? Fordi det er det eneste Kingsrose har fått tillatelse til. De ønska også å bore ei rekke dype hull med store boremaskiner, men det får de ikke gjort i år, fordi tillatelsen er klaga inn for regjeringa, som ikke er ferdig med behandlinga. Men det passer sjølsagt ikke å nevne her.

I samband med utforskningsplanen 2024 har Kingsrose bestilt flora- og faunaundersøkelser. Hvor har man bestilt disse, og hva er oppdraget? De aller fleste konsulentselskaper som har gjort slike undersøkelser sier de er under press fra oppdragsgiver for å finne minst mulig som kan skape hinder for utbygging. Disse vil først bli gjennomført som "skrivebordsundersøkelser", det vil si man vil oppsummere hva som er registrert fra før. Vi kan ikke på forhånd si hva Kingsrose sine konsulenter vil finne, men all erfaring fra tilsvarende konsekvensundersøkinger er at de finner minst mulig.

s. 8-9. *"før boring vil vi gjennomføre feltundersøkelser"*

Dette er et resultat av motstanden som i seinere år har vært mot dette og andre gruveprosjekter. Da Nussir var på tilsvarende nivå, gjorde de første boring, så blei (overflatisk) undersøking av flora og fauna først gjort etter at det var bora så mye at selskapet hadde bestemt å starte gruve. Disse undersøkelsene kom da først i prosessen med reguleringsplanen.

"I 2022 samarbeidet vi aktivt med Sametinget og gjennomførte arkeologiske og kulturminneundersøkelser i Kárenašvárri-området ..."

Dette gir inntrykk av at Sametinget støtte prosjektet, men det er ikke tilfellet. Det er etter loven Sametinget som står for slike undersøkelser foran en hver mulig utbygging.

Om feltarbeidet: *"De vil bli transportert med ATV og helikopter til avsidesliggende steder for å fotografere og registrere stedene i noen uker."*

Dette krever dispensasjon fra lov om motorferdsel i utmark. Har kommunene gitt dem det? Det samme gjelder undersøkelsene som er navnt at skal gjøres med snøskuter på vinteren.

s. 10-11 Hva er kritiske mineraler?

"– er kritiske mineraler de ukjente heltene som gjør vår bærekraftige fremtid mulig."

Dagens forbruk er ikke bærekraftig. Det skyldes ikke bare utslipp fra fossile brennstoffer, men også et generelt forbruk av ressurser som tilsvarer om vi hadde 1,7 jordkloder. Forbruket i Norge tilsvarer 3-4 ganger det jorda kan bære. Planen for "det grønne skiftet" er at forbruket skal øke, ikke minske, fordi den "fornybare" energien bruker langt mer mineraler enn den "fossile". Dette er ikke bærekraftig, og knapt mulig, og det blir derfor ingen bærekraftig framtid av å øke metallutvinninga.

"I motsetning til mange tidligere gruver, prioriterer moderne gruvedrift bærekraftig praksis og miljøforvaltning." ... "Moderne gruvedrift tar i dag med miljøvurderinger og samfunnsverdier i planleggingen for å beskytte lokale økosystemer ..."

Hva bygger denne påstanden på? Er det dette Nussir gjør i Repparfjorden? Globalt er miljøskadene ved gruvedrift i dag større enn noen gang før, og de er økende. De gruvene som nå er under oppstart eller planlegging i Norge er karakterisert som Norges største planlagte forurensinger. Både nasjonalt og internasjonalt er protestene mot nye gruver større enn noen gang. Det finnes ingen slik bærekraftig praksis å vise til.

s. 12 Hvorfor Norge?

Her er en høyst tvilsom forklaring på hovedtrekka i Norges geologi, men vi går ikke inn i detaljer på dette.

"Gjennom ansvarlige og grundige undersøkelser har Norge avdekket lovende funn av kritiske mineraler som kan oppdages og utnyttes til fordel for alle."

Til fordel for alle? Er gruvedrifta til fordel for alle, eller en kamp mellom dem som tjener og dem som taper?

"Visste du at? Halvparten av verdens kritiske mineraler er i eller i nærheten av urfolksområder?"

Dette er en høyst tvilsom påstand av flere grunner:

- Hva som er "kritiske mineraler" varierer sterkt, begrepet er ikke objektivt, men ei liste i EU som resultat bl.a. av lobbyvirksomhet fra gruveselskap.
- Ingen har oversikt over verdens mineralressurser, hadde det vært halvparten av mineralutvinningen, hadde det vært mulig å lage statistikk.
- Urfolksområder er ikke definerte, verken i Norge eller andre land. Hva er f.eks. urfolksområder i USA? Hele landet eller de små "indianereservatene"? Det er også uklart hvilke folk som skal regnes som urfolk.

s. 14-15. Om teamet til Kingsrose:

"Du skal være trygg på at de er dedikerte til å sørge for at prosjektet ivaretar interessene til både miljøet og menneskene som bor i dette området."

Vi som bor i kommuner med rettigheter til Kingsrose trenger altså ikke ivareta våre egne interesser og vårt eget miljø. Vi kan trygt overlate dette til teamet til Kingsrose.

Her er en skamrosing av 9 ansatte som alle har fantastiske kunnskaper og gode egenskaper. Vi skal nøye oss med å kommentere to av dem som eksempel:

– Fabian Baker: *"Han er derfor opptatt av at vår utforskning skal veiledes av og til slutt tilhøre lokalbefolkningen."*

Dette er jo stikk i strid med Kingsrose sitt mål, og med vilkåra fra storebror BHP, om at utforskinga skal føre til gruvedrift. Denne vil etter loven tilhøre gruveselskapet og ikke lokalbefolkningen. Om lokalbefolkningen hadde bestemt, ville det jo ikke blitt verken leiting eller gruvedrift.

– Anders Henriksen: *"Sist vinter hjalp han også et reinsdyrstrukt i Finnmark med gjeting og sortering av reinene deres."*

Dette gir inntrykk av at Kingsrose samarbeider med reindriften, mens det motsatte er tilfellet. Det forteller i alle fall at forfatterne av brosjyra vet svært lite om reindriften, siden de bruker to feilaktige uttrykk bare i denne setningen.

Kingsrose er ikke aleine. Mens Kingsrose satser på Nord-Norge og Nord-Finland, satser et annet australsk selskap tilsvarende på Sør-Norge. Det heter Kuniko og har 6 prosjekter i Sør-Norge og 2 i Sør-Sverige. I likhet med Kingsrose har de tydeligvis møtt motstand, for i et innslag presentert av Dagens Næringsliv uttaler en representant for Kuniko: *"Vi må arbeide mye med å endre folks holdninger til gruvedrift, særlig i forhold til det grønne skiftet."* Det er nettopp dette Kingsrose vil gjøre med denne brosjyren. De snakker ikke bare for seg sjøl, men også for hele gruveindustrien. Den motstanden som er mot prosjekt som Nussir i Repparfjorden og Nordic Mining i Førdefjorden gjør at alle leite- og gruveselskap har et stort behov for å grønnvaske både egne selskap og mineralnæringen generelt.

Konklusjon

På grunn av den store motstanden i alle tre berørte kommuner i Finnmark, har Kingsrose funnet det nødvendig å bruke mye penger på en påkosta brosjyre med hensikt å grønnvaske sin virksomhet og gi inntrykk av at denne tjener de berørte lokalsamfunn. I denne brosjyra har man klart å lage så mange faktafeil og forvrenginger at det dessverre har vært nødvendig å skrive en så lang analyse for å tilbakevise de verste av dem.

Denne propagandaen hadde ikke vært så farlig om det ikke var fordi at Kingsrose opererer helt i tråd med ønskene til regjeringen, fylkeskommunens ledelse og kommuneledelsen i Porsanger. Kingsrose har vist at de ikke vil lytte til lokalbefolkningen. Det kan derfor bli en lang kamp for å hindre at dette selskapet og med det verdens største gruveselskap, slippes løs på naturen i Porsanger, Karasjok og Guovdageaidnu. Et ledd i denne kampen kan være å konfrontere både selskapet og politikere med innholdet i denne propagandaen. Går virkelig våre politikere god for at dette skal være nivået på "informasjon" til lokalbefolkningen om gruveprosjekter som kan ha stor virkning for vår natur og våre eksisterende næringer?